

Тривалість роботи у сесійних залах визначається викладачем відповідно до складності завдання, кількості учасників тощо. На нашу думку, під час виконання такого виду завдань з метою вищої результативності потрібно поєднувати у групі студентів із різним рівнем знань та постійно їх змінювати.

Отже робота студентів у сесійних залах так само, як і у цілому дистанційні онлайн заняття має ряд переваг та недоліків. Однією із ключових переваг є можливість роботи з діалогами та дискусіями, а також кейсами у міні групах. Такі вправи допомагають розвивати та підтримувати комунікативні навички. Крім того, ефективною є можливість викладача почергово долучатися до окремих кімнат з метою контролю. Однак основним недоліком залишається неможливість швидкого виявлення неактивних студентів.

### **Список використаних джерел**

1. Кот С. Дистанционное обучение по Skype и Zoom: их недостатки и преимущества. URL: <https://www.englishspace.org.ua/дистанционное-обучение/> (дата звернення: 14.01.2022).

2. Шевелева Н. Лучшие альтернативы Zoom 2020. ТОП систем для видеосвязи. URL: <https://livepage.pro/blog/best-zoom-alternatives.html> (дата звернення: 14.01.2022).

3. Шум О. Особливості іншомовної підготовки у дистанційній формі (Moodle vs. Google Classroom). Методика та специфіка викладання іноземних мов у закладах вищої освіти: Тези доповідей Всеукраїнської науково-методичної конференції (07 грудня 2020 р.). Х.: Національна академія Національної гвардії України, 2020. С. 169—172.

4. Шум О. Іншомовна підготовка студентів у режимі онлайн: переваги та недоліки. Діалог культур у Європейському освітньому просторі [Електронний ресурс]: Матеріали VI Міжнародної конференції, м. Київ, 11 травня 2021 р. Київський національний університет технологій та дизайну. Упор. С. Є. Дворянчикова. К.: КНУТД, 2021. С. 242—245.

**Юцкевич О.П.**

*викладач кафедри німецької мови*

*Київського національного економічного університету*

*імені Вадима Гетьмана*

## **ІНТЕРФЕРЕНЦІЯ: ТИПОВІ ПОМИЛКИ ПРИ ВИВЧЕННІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ**

**Анотація.** У статті проаналізовано вплив міжмовної інтерференції на ефективність оволодіння студентами другою іноземною мовою (німецькою після англійської) та окреслено шляхи подолання цього негативного впливу.

**Ключові слова:** міжмовна інтерференція, типові помилки, друга мова, хибні друзі.

**Summary.** The article analyses the impact of interlingual interference on the effectiveness of students' mastery of a second foreign language (German after English) and outlines ways to overcome this negative impact.

**Key words:** interlingual interference, common errors, second language, wrong friends.

**Постановка проблеми.** Без сумніву викладання в умовах пандемії викликає певне занепокоєння, а саме, до яких результатів приведе дистанційне навчання на платформі online. Освітня діяльність у нових реаліях стало викликом для викладачів на всіх рівнях. Однак, як кажуть, удар треба тримати. І могли протистояти йому допоможе викладацька майстерність, її покращення і удосконалення, інноваційність педагогічного мислення, тобто переосмислення викладачем своєї ролі в нових умовах.

Пандемія суттєво змінила методи і форми викладання, однак не змінила вимоги до викладачів. Сьогодні, як і в режимі аудиторних занять, залишились програми, планування навчального процесу, які треба вдосконалювати. Студенти мають отримати всі знання, на які вони очікують, і в умовах, що склалися, вчитись треба більш старанно і наполегливо, а викладачам бути більш вимогливими. Не бажана, а іноді не припустима так звана толерантність, «пом'якшення» до студентів, коли мова йде не просто про знання, а про їх якість. Ці вимоги, переорієнтація у викладенні матеріалу є актуальні також при навчанні іноземних мов. Добре відомо, що за останні роки відбувся і продовжує відбуватися розподіл при вивченні іноземних мов. Перевага надається англійській мові, німецьку все частіше вивчають як другу іноземну. У зв'язку з постійно зростаючим використанням в житті суспільства Інтернету і комп'ютера створюється особлива мова Інтернету і, як наслідок, у мовах світу спостерігається інтенсивний процес запозичення англомовних слів, які відносяться до сфери користування інтернетом.

Як приклад, саме слово комп'ютер походить від англійського слова *computer* «обчислювач». Особливого поширення інтерференція набула останнім часом, чому сприяли розвиток міжнародних контактів в умовах глобалізації та процесів інтеграції. Треба звернути увагу на те, що майже всі німецькі університети пропонують англомовні магістерські програми, тому це стає закономірною умовою для проявлення двомовності або білінгвізму (англійська + німецька). Саме в умовах білінгвізму можна спостерігати яскраві прояви лінгвістичної інтерференції, коли відбувається лексичне запозичення мов, що контактують між собою [3]. Специфіка одночасного (послідовного) вивчення німецької та англійської мов зумовлена близькою генетичною спорідненістю.

Це виявляється як на рівні словникового складу, так і на рівні вживання відповідних граматичних конструкцій. З іншого боку наявні лексичні та граматичні відмінності зазначених германських мов спричиняють труднощі при опрацюванні певних тем навчальної програм [1]. Внаслідок взаємного впливу лексичний склад контактуючих мов суттєво збагачується, коли лексична одиниця однієї мови переходить в іншу, не втрачаючи свого значення: *management, Salespromoter, ISDN-Dienste, digitales Netz*.

**Стан проблеми.** Приступаючи до вивчення будь-якої мови, необхідно бути готовим до певних труднощів. Ці труднощі будуть пов'язані із граматиною, лексикою і стилістикою. Можна погодитись з тими викладачами, які притримуються думки, що помилки відносяться до процесу вивчення іноземних мов. І, звичайно, ніхто не стане заперечувати, що початківці роблять значно більше помилок ніж ті, для яких німецька є першою іноземною. Відомим фактом є і те, що багато помилок студенти роблять, тому що починають порівнювати системи правил, які характерні для кожної мови. В нашому прикладі правила з англійської переносять на німецьку. Або посилаються на правила, які існують в рідній (українській мові). Це призводить до так званого ефекту інтерференції: перенесенню правил і елементів з однієї мови на іншу. Яскравим прикладом може бути виникнення такого терміну як *denglish*. Засвоєння граматичних особливостей німецької мови викликає у студентів початківців найбільші труднощі, які зумовлені тим, що мова має не тільки спільні або схожі з іншими мовами ознаки, але й специфічні особливості, що відрізняють одну мову від іншої.

Розглянемо, чим відрізняються і чим схожі німецька та англійська мови: всі іменники в німецькій мові пишуться з великої літери (*der Vater, der Lehrer, die Bäckerei, das Studium*), в англійській — тільки власні імена (*Peter, Chris, Sarah*). Якщо в англійській мові три артикля — *a, an* (невизначені) та *the* (визначений), то в німецькій їх п'ять. Три визначених (*der/die/das* та два невизначених (*ein/eine*).

Цікаво, що численні тести, проведені серед студентів, вказують на те, що вживання артикля відноситься до найскладніших розділів німецької граматики. У помилковому вживанні артикля як початківці, так і студенти із поглибленими знаннями не дуже відрізняються один від одного. Кількість помилок збільшується однак із-за наявності трьох видів артикля: визначеного, невизначеного і нульового, і саме при вживанні нульового артикля робиться більша кількість помилок. При вживанні визначеного і невизначеного артикля кількість помилок приблизно однакова. Вживання артикля визначається цілим рядом правил, тому дивно, що помилки роблять там, де правила можна вважати сталими і обов'язковими.

Студенти, для яких німецька є друга іноземна, часто вживають артикль перед іменниками, що називають професію, національність, соціальну належність і є іменною частиною присудка: *ich bin ein Student, mein Großvater ist ein Rentner* — неправильно, правильно — *ich bin Student. Mein Großvater ist Rentner*. При утворенні множини іменників студенти при вивченні німецької, як другої, звертаються до правил англійської мови, додають закінчення *s*: *wir sind Students* замість *wir sind Studenten*. Хоча запозичені слова в німецькій зберігають *s* як ознаку множини. *Der Job — die Jobs, das Taxi — die Taxis, das Büro — die Büros*.

Оскільки німецька і англійська мови належать до однієї гілки індоєвропейської сім'ї мов, це відчувається у багатьох аспектах. Тут можна помітити чимало відповідностей на рівні всіх частин мови. Передусім це простежується у лексиці, особливо на початковому етапі її вивчення. Цікаві приклади наводить нам О. Гвоздяк, аналізуючи явища інтерференційного характеру при вивченні німецької мови як другої іноземної. Наприклад, *die Musik — music* (музика); *schwimmen — to swim* (плавати); *warm — warm* (теплий); *in — in*. У схожості вимов деяких слів, тільки з іншим акцентом: *Universität — university, Haus — house, trinken — drink*. Дуже легко здогадатися, що означають деякі слова, і це допомагає просунутись у частині вивчення словникового запасу. В англійській мові слова змінюються з «sing» на «sang» і «sung», так само, як у німецькій мові слова змінюються з «singen» на «sang» і «gesungen». Схожість спостерігається при утворенні часових форм дієслів. Особливої уваги потребують правильні та неправильні (для німецької мови — сильні та слабкі дієслова): *trinken (trank, getrunken) — to drink (drank, drunk)* — пити; і використання допоміжних дієслів; подібність утворення ступенів порівняння прикметників *billig (billiger, am billigsten) — cheap (cheaper, the cheapest)* — дешевий (дешевший, найдешевший). Як для англійської, так і для німецької «мови не є характерним подвійне заперечення, тут скоріше відчувається вплив української мови: жодний не, ніякий не, нічого не. Запереченням «nicht» і «kein» відповідає в українській мові заперечення «не». Певні труднощі становлять вживання заперечень «nicht» або «kein». Якщо заперечення відноситься до присудка, то, як правило, вживається «nicht». Якщо, навпаки, заперечується підмет, то найчастіше «kein», хоча можливе вживання «nicht». Таких прикладів можна навести чимало [2]. З іншого боку, як на рівні лексики, так і на рівні граматики й синтаксису між німецькою та англійською мовами можна виокремити чимало відмінностей, які збивають з пантелику в процесі навчання, призводячи до помилок, наявність так званих «хибних друзів перекладача» — слів та словосполучень, які в різних мовах мають подібну (однакову) морфологічну структуру (форму) та звучання, однак різні значення.

Типовим прикладом на початковому етапі вивчення німецької мови як другої іноземної після англійської вважаємо дієслово *bekommen* (одержувати) на противагу англійському *to become* (ставати), *stehen* (стояти) на противагу англійському *to stay* (залишатись), що вкотре вказує на те, що інтерференція є взаємним впливом мовних систем, який виникає у процесі вивчення однієї іноземної або одночасного (послідовного) вивчення декількох іноземних мов.

Наступні приклади не надумані, вони вказують на ті помилки, які найчастіше роблять студенти: кафедра — *nicht Katheder, sondern Lehrstuhl*, лаборантка — *nicht Laborantin, sondern Sekretärin*, практика — *nicht Praxis, sondern Praktikum (der Studenten)*, аудиторія — *nicht Auditorium, sondern Hörsaal*, сесія — *nicht Session, sondern Prüfungszeit*, курс — *nicht Kursus, sondern Studienjahr*, документи — *nicht Dokumente, sondern Papiere, Unterlagen*. Помилки через неправильний переклад з рідної мови: *Er studiert im 2. Studienjahr*, *richtig: Er ist im ...*; *Noten stellen*, *richtig: Noten geben/erteilen*; *Zu Gast kommen/gehen*, *richtig: jemanden besuchen*; *Gefällt Ihnen das Essen?* *richtig: Schmeckt das Essen?*; *Ich habe Kuchen gern*, *richtig: ich esse Kuchen gern*; *wir mit Otto*, *richtig: Otto und ich*; *seinen Platz im Bus geben*, *richtig: seinen Platz anbieten*; *nicht Schulkamerad, sondern Mitschüler*; *zu Weihnachten/Ostern/zum neuen Jahr gratulieren*, *richtig: fröhliche Ostern, Weihnachten, ein gesundes neues Jahr wünschen*.

Помилки, які виникають через те, що німецькі слова, які лише незначно відрізняються за значенням, тому плутаються, або тому, що студенти ще не в змозі розпізнати контекстуальні чи стилістичні обмеження. Також тут можна навести багато прикладів: *Leute und Menschen* (люди), *Verhältnis* (відношення, ставлення) і *Verhalten* (поведінка), *noch und schon* (ще і вже). Сюди відносяться також *anfangen und beginnen* (починати, починатися), *machen und tun* (робити), *erst und nur* (тільки). Тут треба шукати можливі види вправ, які допомагають уникнути цих типових помилок [4].

**Висновок.** Врахування інтерференції під час вивчення іноземної мови дозволяє попередити помилки, зменшити їх кількість і тим самим полегшити процес навчання.

### Список використаних джерел

1. О.В. Поздняков. Роль інтеференції в процесі вивчення німецької мови як другої іноземної після англійської ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Електронний ресурс <http://lib.pu.if.ua>.
2. О.М. Гвоздяк. Типові помилки інтерференційного характеру. Граматика німецької мови. Поліграфцентр «Ліра» 2004. — С. 413—415.

3. Білінгвізм як результат міжмовних контактів. Електронний ресурс <https://naub.ua.edu.ua>.

4. Richard Schmitt. Weg mit den typischen Fehlern! Teil 2. Max Hueber Verlag, S.47, S.96, S.124.

## Секція 5

### ГЕНДЕРНИЙ ВИМІР МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

**Курченко Л.М.**

кандидатка філологічних наук

доцентка кафедри німецької мови

Київського національного економічного університету

імені Вадима Гетьмана

#### ГЕНДЕР І ЛЮДИНОЦЕНТРИЗМ У МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ КОМУНІКАЦІЇ

**Анотація.** У статті з позицій міждисциплінарності і людиноцентризму висвітлено сучасні теорії впливу гендеру на комунікацію. Авторка розглядає гендер як одну з ключових ознак людської ідентичності та обґрунтовує необхідність включення гендерного підходу до методології досліджень будь-якої людської взаємодії, зокрема міжкультурної комунікації.

**Ключові слова:** гендер, міжкультурна комунікація, гендерний підхід, міждисциплінарний підхід, методологія, гендерні студії.

**Summary.** The article deals with modern theories of gender impact on communication, particularly from the interdisciplinary and anthropocentric perspective. The author considers gender as one of key identity characteristics and substantiates the need for gender-responsive approach to the research methodology of any human interaction including cross-cultural communication.

**Key words:** gender, cross-cultural communication, gender-responsive approach, interdisciplinary approach, methodology, gender studies.

Людиноцентризм і міждисциплінарність — два мегатренди, які визначають розвиток світової науки починаючи з 1960х років. Насьогодні не лише гуманітарні і соціальні науки, але й дисципліни т.з. групи STEM (точні науки, техніка, інженерія і математика) включають в об'єкт і методологію досліджень людський фактор у всій його багатовимірності, включно з гендерними ознаками. Такий підхід максимізує ефективність і мінімізує ризики взаємодії людини і машин. Наприклад, ігнорування гендеру під час розроблення програмних алгоритмів призводить до неадекватного формування критеріїв відбору цільової аудиторії автоматизованого пошуку, а неврахування особливостей жіночого тіла і стану вагітності під час моделювання системи протиаварійної безпеки